

ČESKÁ ŠKOLA BEZ HRANIC

PŘÍBĚH ČESKÉ BUDITELKY

PŘIPRAVILA

Iva Kvašňáková

ROZHOVOR
LUCIE SLAVÍKOVÁ-BOUCHER

České školy bez hranic jsou doplňkovými školami, kde se v zahraničí učí český jazyk, literatura a české reálie podle českých osnov. Na školní výuku žáky připravuje předškolní výchova.

Navštěvují je převážně děti – občané České republiky. Na světě existuje přes 40 Českých škol bez hranic a spolupracujících škol, dochází do nich 1 500 žáků.

FOTO: Théa Boucher

🔍 V rámci programu ČŠBH vyučujete děti mateřštinu. Jak k ní vaši žáci přistupují?

Záleží na tom, v jakém věku. Ty nejmladší, v rámci předškolní výchovy, ji přijímají zcela přirozeně, rády u nás česky zpívají, poslouchají pohádky a příběhy, tvoří a hrají si. Školáci zcela určitě procházejí obdobím, kdy se jim do další, vlastně nepovinné školy nechce, ale ze zkušenosti vím, že se tato situace s věkem vylepšuje. V naší škole se žáky snažíme vést k lásce k češtině, k lásce k české knize. Často říkám, že bez knihy to nejde. Stejně tak se v nich snažíme probudit zájem o českou historii, ukázat jim provázanost evropských a světových dějin.

🔍 V čem vidíte výhody vícejazyčné výchovy dětí?

Já bych asi na první místo dala fakt, že vícejazyčný jedinec má dveře otevřené do mnoha kultur a světů, které je schopen skutečně „bez překladu“ pochopit. Uvědomění si relativnosti vlastní výjimečnosti a odlišení, možnost srovnání více realit nepochybně člověka velmi obohacuje a zároveň ho činí pokorným.

Z dalších výhod lze uvést například pozitivní vliv na abstraktní myšlení, které je využíváno v matematice, ale i při studiu dalších cizích jazyků. Myslím, že je důležité zdůraznit, že závěry moderních studií poukazují na fakt, že dvoujazyčnost není příčinou řečových vad, což je otázka, se kterou se setkáváme velice často.

KLÍČEM K ÚSPĚCHU JE SPOLUPRÁCE OBOU RODIČŮ

🔍 Kdy začít? Máte zkušenosti s výchovou vlastních dětí v cizině. Jak je těžké udržet si mateřštinu?

Začít je nutné hned, tedy od okamžiku, kdy se dítě narodí. Vychovávat děti dvoujazyčně je skutečně náročné, je důležité si to uvědomit ve chvíli, kdy očekáváme jeho narození, je důležité si věc přesně předem promyslet. K tomu je třeba pochopitelně spolupráce obou rodičů, ti jsou klíčem k úspěchu: jednoho, aby předával „ten druhý jazyk“, a jeho partnera či partnerky, aby s tímto způsobem výchovy souhlasil a přistupoval k ní bez výhrad a jednotně. Bez systematického přístupu, odhodlanosti, vůle a pevných nervů na straně jedné a pochopení a jednoznačné podpory na straně druhé to nejde. Jen tak lze dlouhodobě překonávat překážky, které leží na cestě k výchování dvoujazyč-

ného jedince, a těch není málo. Je-li ovšem zmíněné splněno, bilingvní výchova skutečně funguje. Dítě nemá důvod o ní pochybovat, cítí-li, že jsou podmínky jasné a smysluplně nastaveny.

A relativně velice rychle, zlom nastává kolem 10. – 11. roku života, kdy si samo dítě začne uvědomovat, jakou výhodu jeho dvou či více jazyčnost v životě představuje, si ji začne „užívat“.

🔍 Výuka jazyka je hodně založena na literatuře a četbě. Jak vedete děti ke čtenářským dovednostem?

Povinně musí děti přečíst minimálně 4 knihy ročně již od první třídy, prvňáčci je čtou s rodiči; četbu si zaznamenávají do čtenářského deníku, ti nejmladší jej pře-

těte, v některých školách se rodiče výuky zúčastní již od narození, aby děti češtinu slyšely co nejdříve. Dále pak navazuje výuka školní, která probíhá často o víkendů, v rozsahu požadovaném našim vlastním vzdělávacím programem. Ten vychází z Rámcového vzdělávacího programu ministerstva školství ČR a splňuje požadavky na rozsah výuky českého jazyka, literatury a českých reálií v 1. – 9. třídě základních škol. V Paříži se například školáci scházejí každou sobotu od 10 do 14 hodin, občas je nabízen nadstavbový program, který je zaměřený na projektovou výuku reálií, nebo aktivity na podporu čtenářství.

Naše školy tedy neposkytují každodenní výuku, jsou vlastně školami „do-

BILINGVNÍ VÝCHOVA SKUTEČNĚ FUNGUJE.

DÍTĚ NEMÁ DŮVOD O NÍ POCHYBOVAT, CÍTÍ-LI, ŽE JSOU PODMÍNKY JASNĚ A SMYSLUPLNĚ NASTAVENY

devším ilustrují. Čtou dle svého výběru, nemají nic předepsané. Jedním z projektů, kterým vedeme žáky k četbě, je Čtení pomáhá a tam mají nabídku již předurčenou podle věku. Quiz, na který musí děti odpovědět po přečtení knihy, ověří, jak dobře ji pochopily, takové soutěžení je baví. Po jeho zvládnutí získají virtuální finanční odměnu, kterou pak samy investují do některého z podporovaných charitativních projektů. Děti jej pečlivě vybírají a zkoumají, neb je vždy spojen s Českou republikou a oni se v této problematice musí umět orientovat.

🔍 Máte ve škole vlastní knihovnu?

Máme a knihy půjčujeme. Já také půjčuji knihy ze své domácí knihovny. Knihy pravidelně nakupuji při mých návštěvách v Čechách.

🔍 Jak vzdělávání probíhá? Jaký je harmonogram výuky?

Záleží na tom, v které zemi škola působí. V zásadě lze říci, že se věnujeme předškolní výchově většinou od věku 18 měsíců dí-

plňkovými”, svým žákům umožňují získat vzdělání v předmětech, které nejsou v jejich zahraničních školách vyučovány. Základní každodenní docházku pak žáci plní v jedné ze zahraničních škol.

🔍 V jaké věkové skupině je o výuku nejvyšší zájem?

V našich školách se snažíme rodiče „získat pro věc“ od již zmíněného nejnižšího možného věku, aby měly děti při vstupu do školy co nejpevnější jazykový základ. Pak se je během školní docházky snažíme všechny co nejvíce motivovat, aby rodiče i žáci vydrželi do konce deváté třídy. V historicky nejstarší ČŠBH Paříž máme nejstarší sedmáky a vypadá to nadějně, že s námi skutečně docházku dokončí.

🔍 Chodí děti do České školy rády?

Ano, i když je to, např. u nás v Paříži, sobota a práce navíc, zjišťují, že je to něco, co mají jen ony, něco co je dělá vyjímečné.

ČESKÉ ŠKOLY BEZ HRANIC VZDĚLÁVAJÍ NA ÚROVNI ČESKÝCH ŠKOL V ČESKÉ REPUBLICE VE VÍCE NEŽ 95 % ČESKÉ OBČANY

? Kolik škol je nyní součástí programu ČSBH?

V současné době působí v zahraničí přes 40 škol, které se hlásí k programu České školy bez hranic, vyučuje se v nich přes 1500 žáků.

? Co se při tomto druhu vzdělávání vyžaduje ze strany rodičů?

Úspěch našeho vzdělávání je založený na kvalitní spolupráci s rodiči. Základem je správně vedená domácí dvou či více jazyčná výchova. Dítě, které češtinu denně a systematicky používá, zvládá rozsah naší výuky v zásadě bez problémů. Naproti tomu česká škola v zahraničí není

schopna předat požadované znalosti a dovednosti v plném rozsahu dítěti, které není zvyklé v češtině každodenně opravdu žít; jak už bylo řečeno, nevyučujeme denně.

Rodiče jsou tedy zodpovědní za ten základ, na kterém se dá stavět, a to není malý úkol.

Stejně tak nám rodiče významně pomáhají s domácí přípravou – děti musí doma opakovat probranou látku, číst si česky, vést čtenářský deník. I tady je pomoc a spolupráce rodičů zcela zásadní.

Je to dřina, ale jsem přesvědčená, mimo jiné jako matka dvou vícejazyčných dětí (jedno je již dospělé), která tím

vším prošla, a často si zcela zoufala, že to za to stojí. Mít možnost diskutovat se synem česky vlastní četbu z mládí, kterou teď čte on sám – česky, dívat se s oběma na Pelíšky a cítit, že film chápou, nejen jazykově, považuji za odměnu za to veškeré úsilí, které nás to s manželem stálo.

? Nahrazujete výuku ve školách na území ČR. Pokud se dítě do české školy vrátí, má srovnatelné znalosti se svými vrstevníky?

Řada našich žáků dlouhodobě skládala a mnohdy dále skládá rozdílové zkoušky v kmenových školách v ČR s výbornými výsledky. V ČSBH Paříž loni prvně psali naši žáci souhrnné závěrečné testy, které připravovali externí učitelé. Průměrná známka na prvním stupni byla 2.08 a v 6. třídě 1.66! Podotýkám, že 95 % našich žáků vyrůstá ve smíšených manželstvích.

? Jakou pomoc nebo podporu získáváte od českých orgánů a institucí? Mám na mysli MŠMT a MZVČR.

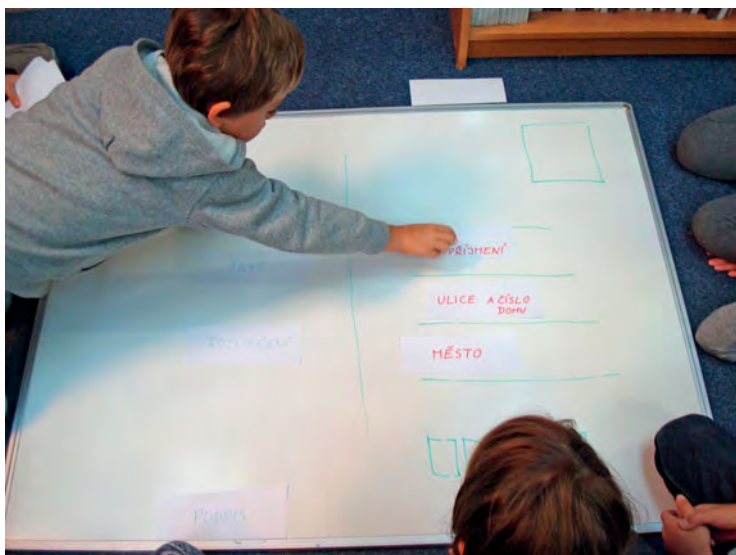
Od obou ministerstev, tedy školství i zahraničních věcí, získáváme hmotnou pomoc, ovšem v podobě grantů, tedy nesyntémově, a přidělené částky pokryjí jen velmi malou část našeho rozpočtu. Navíc škol ve světě přibývá, což je výborné, ale částka pro ně přidělená se nezvyšuje,

CV MUDr. Lucie Slavíková-Boucher

Rentgenoložka a předsedkyně spolku Česká škola bez hranic. Od roku 1990 žije ve Francii. S francouzským manželem má dvě děti a bilingvní výchova vlastních dětí ji přivedla na myšlenku založit školu zaměřenou na vyučování češtiny. V roce 2003 při Českém kulturním centru v Paříži založila první Českou školu bez hranic. V roce 2012 dostala od ministerstva zahraničí ocenění Gratias Agit za šíření dobrého jména České republiky ve světě. Jejimi držitelé se již dříve stali Miloš Forman nebo Madeline Albrightová.

FOTO: Barbora Kmentová

spíše se s finanční krizí snižuje. To není pochopitelně motivující, především to ale není dlouhodobě udržitelný model. České školy bez hranic vzdělávají na úrovni českých škol v České republice ve více než 95% české občany. Zajištění profesionální kvalitní výuky něco stojí, dlouhodobě to nemohou dělat dobrovolníci, jak se tomu často děje, a náklady na provoz škol nemohou pokrýt pouze rodiče, protože jsou reálně příliš vysoké.

Musím dodat, že nám zároveň instituce pomáhají i nehmotně: MZV a Česká centra bezplatným poskytováním prostor v zahraničí (tam, kde je to možné), propagací naší činnosti a spoluorganizováním některých především kulturních akcí; MZV a MŠMT bezplatným poskytováním prostor pro naši každoroční konferenci a kurzy pro učitele, které během ní realizujeme.

Existuje nějaká spolupráce ze strany našich pedagogických fakult?

Spolupráce je to sice spíše nesystematická, nicméně přínosná. Někteří studenti si v našich školách plní pedagogickou praxi, což je obohacující pro obě strany: studenti mají výjimečnou možnost vyzkoušet si výuku v bilingvním kontextu a jsou při ní zároveň ceněnými pomocníky.

NEŽIJEME V HERMETICKY UZAVŘENÉM PROSTORU

V loňském roce jste zrealizovali projekt Výtvarníci v čs. legiích. Kdo za tímto projektem stojí a jaká byla jeho cesta? Jaký je o něj zájem? Je možné jej získat i do českých škol na našem území?

Projekt Výtvarníků je takovou první vlnou – rádi bychom se zpracovávalím

historicko-kulturních témat, v českých učebnicích základních škol spíše opomenutých, zabývali více systematicky a dlouhodobě. Je to něco, co může zahraničí nabídnout České republice: máme snazší přístup k historickým dokumentům, které jsou dostupné v cizím jazyce a pouze v zahraničí, můžeme se snažit oslovovat pamětníky, v zahraničí žijící. Tím také můžeme propojovat historické události, které se odehrály na území České republiky, s událostmi a osobnostmi v zahraničí, které měly vliv na dějinný vývoj naší země.

V letošním roce připravujeme tři navazující projekty, jedním z nich je projekt „Literární umělci v československých legiích“, dále pak například „Významní cizinci v novodobých dějinách Československa“. Myslíme si, že je dobré vysvětlit již žákům na základní škole, že nežijeme v hermeticky uzavřeném, výhradně českém prostoru, naopak. Příklad slavisty Ernesta Denise, který v době příprav vzniku Československa velice podporoval T. G. Masaryka, nebo francouzského generála Maurice Pellého, prvního velitele československé armády v roce 1919, jsou toho výmluvnou ilustrací, o které se prostřednictvím vytvořených výukových listů budeme snažit žáky informovat.

O již vytvořené výukové materiály zájem je, uvažujeme o jejich překladu, aby se i žáci škol v zahraničí mohli seznámit s československými legiemi – jen málokterý Francouz dnes ví, že Čechoslováci se po boku Francie zúčastnili ve velkém počtu například těžkých bojů v Ardenách v závěru první světové války.

Všechny vytvořené materiály jsou zdarma dostupné na našich webových stránkách.

DESETILETÉ DOBRODRUŽSTVÍ

V květnu proběhne v Paříži oslava 10. výročí založení školy, jak bude setkání probíhat?

Rádi bychom potěšili malé i velké, aby to byl skutečně pro všechny svátek – za tímto účelem přivezeme z Čech experimentální výtvarné divadelní představení. Slavnostní odpoledne, které pak bude následovat, bude příležitostí k diskusi se současnými i bývalými spolužáky, vyučujícími a přáteli školy. Těšíme se, že naše pozvání přijme opravdu hodně lidí, vřdyť se jich na tom celém již desetiletém dobrodružství hodně podílelo, a školu prošly desítky, možná stovky žáků.

Když se podíváte na těch deset let dozadu, na co jste pyšná?

Asi na to, že se podařilo zrealizovat nápad, který jsem jednou měla, a že to skutečně funguje.

Jaké máte další plány do budoucna?

Vydržet. Zlepšovat trvale celý systém, propojovat ho i nadále s Českou republikou, přinášet užitek oběma stranám. Vychovat a vzdělat v zahraničí co nejvíce dvoujazyčných jedinců, kteří budou mít hluboký vztah a pochopení pro Českou republiku, jejíž osud je bude tím pádem vždy zajímat. **mv**

INFO

Více informací o programu, projektech a aktivitách České školy na www.csbh.cz.